

Petőfi Irodalmi Múzeum

1053 BUDAPEST, KÁROLYI M. U. 16.

Kalla Zsuzsa

Sajtógép a Landerer-Heckenast nyomdából

Öntöttvas/acél szerkezetű (h.: 210 cm, m.: 227 cm, sz.: 160 cm) nyomdagép.

„[...] a Columbian-féleből, mikor a negyvenes évek közepén Landererek megszerezték, alig volt még egy-két példány egész Európában. Eredetileg a philadelphiai George Clynnek találmánya. Amerikából később áttették a gyárát Londonba, s a technikai haladás iránt rendkívül érdeklődő Landerer már onnan szerezte a magáét. Annak idején mind szerkezetre, mind külső díszre nézve valóságos remekműnek tartották. A homlokzatán levő amerikai sasról »sasos sajtó«-nak (*columbian-press*) nevezték. [...] A többi kézisajtótól abban különbözik, hogy a nyomást végző vaslap lenyomódását nem

tégelszerkezet, hanem a homlokzaton levő emeltyű eszközli.” (Ács Mihály: Öreg nyomdászok a sajtószabadság első termékeiről. VU 1896. 11. sz.)

Ezen a sajtógépen nyomtatták ki 1848. március 15-én Petőfi Sándor Nemzeti dal című versét, illetve a Márciusi Ifjak által összeállított, Jókai Mór szövegezte 12 pontot. Ezek voltak az első, cenzor által nem engedélyezett, legális sajtótermékek Magyarországon.

Hatvany Lajos Így élt Petőfi. (I–II., Bp. 1967.) című könyvében összegyűjtötte a nyomda korabeli személyzetének személyes visszaemlékezéseit a nevezetes pillanatról. (Ács Mihály: Öreg nyomdászok a sajtószabadság első termékeiről.)

Az események leírása Jókai Mór visszaemlékezéséből is ismert: „A nyomtató gépet mindjárt legelőnek ragadta meg Irinyi, a második nyomást Petőfi, a harmadikat én tettem vele, hogy, ha a merénylet szerencsétlenül üt ki, minket érjen a csapás, ne az ártatlan nyomdai személyzetet...” Hatvany, II. kötet. 276. old.

A tárgy a valamikori Petőfi Ház egyik legfontosabb ereklyéje volt, ma a Petőfi Irodalmi Múzeum előcsarnokában látható: a Petőfi-kiállítás kiindulópontja.

A Petőfi Társaság anyagába a Franklin Társulat tulajdonaként és letétjeként került. Landererek az 1840-es évek közepén vették a sajtót, a Franklin Társulat 1873-ban megszerezte a régi Landerer- és Heckenast-nyomda felszerelését.

